

Сучасні проблеми економіки та підприємництва. Випуск 11, 2013

Кириченко С.А.

ст. преподаватель НТУУ «КПІ»

Евдокименко В.Н.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

БЕНЧМАРКИНГ, КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ БИЗНЕСОМ

В данной статье широко раскрывается понятие бенчмаркинга, его особенности, а также преимущества и недостатки в практическом использовании в современной системе управления бизнесом.

Ключевые слова: бенчмаркинг, эффективность, улучшения, опыт, приоритеты.

Kyrychenko S.O., Evdokimenko V.M.

BENCHMARKING AS AN EFFECTIVE TOOL FOR MANAGING BUSINESS

In this paper, wide open concept of benchmarking, its features, and the advantages and disadvantages in practical use in modern business management system.

Keywords: benchmarking, efficiency, improvements, experience, priorities.

Кривда О.В.

кандидат економічних наук, доцент, НТУУ «КПІ»

Григораш Г.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИЯВЛЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ

У даній статті розглядається поняття витрат підприємства, собівартості продукції підприємства та виявлення можливих резервів її зниження.

Ключові слова: собівартість продукції, витрати підприємства, калькуляція витрат, резерви зниження собівартості.

Вступ. Витрати на виробництво продукції є індикатором діяльності підприємства: збільшення витрат може означати як зміни ситуації на ринку, так і недоліки в процесі виробництва. Чим економніше підприємство використовує матеріальні, трудові та фінансові ресурси при виготовленні продукції чи наданні послуг, тим ефективніше здійснюється виробничий

процес, тим більший буде прибуток і рівень рентабельності продукції. Отже, собівартість є основним фактором ціноутворення і формування прибутку.

В умовах ринкових відносин зростає роль підприємства як важливої структурної ланки економіки країни. Одним із показників, що характеризують рівень розвитку підприємства є собівартість продукції. Товаровиробник повинен прагнути зниження собівартості, оскільки її зниження забезпечує йому додатковий прибуток. У зниженні собівартості суспільство зацікавлене не менш товаровиробників, тому що низька собівартість означає, що виробництво функціонує ефективно і ресурси суспільства використовуються раціонально.

Визначення принципів собівартості є предметом дискусії протягом декількох десятиків років. Вагомий внесок у розв'язання даної проблеми зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: І. О.Белебеха, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, М. А. Вахрушина, С.Ф. Голов, З.В. Задорожний, М. В. Кужельний, А. М. Кузмінський, Л. В. Нападовська, В.Ф. Палій, М. С. Пушкар, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко та інші.

Постановка задачі. Метою статті є розкриття сутності та структури собівартості продукції і виявлення резервів її зниження.

Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження були вирішені наступні завдання:

- розглянуто економічну сутність поняття собівартості;
- визначено механізм формування собівартості;
- обґрунтовано основні шляхи зниження собівартості продукції.

Результати дослідження. Найважливішою економічною категорією, що характеризує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції є собівартість продукції. Товаровиробник повинен прагнути зниження собівартості, оскільки її зниження забезпечує йому додатковий прибуток. У зниженні собівартості суспільство зацікавлене не менш товаровиробників, тому що низька собівартість означає, що виробництво функціонує ефективно і ресурси суспільства використовуються раціонально.

Собівартість продукції – один з основних показників діяльності підприємства. Від рівня собівартості залежать фінансові результати діяльності підприємства, його фінансовий стан.

Собівартість продукції (робіт, послуг) – це виражені у грошовій формі витрати, пов'язані з підготовкою, організацією, веденням виробництва та реалізацією продукції (виконання робіт, надання послуг). Собівартість продукції (робіт, послуг) підприємства складається з витрат природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, трудових ресурсів, а також інших витрат [9, с. 240].

Собівартість продукції виділяється із загальної її вартості як особлива економічна категорія, тому що кожне підприємство незалежно від форми власності повинне відшкодовувати ресурси, що витрачаються ним, в межах собівартості, аби мати можливість безперервно працювати. Підприємства

(фірми), що займаються виробничою діяльністю, визначають витрати виробництва, а фірми, що здійснюють збутову, постачальницьку, торгівельно-посередницьку діяльність, – витрати обертання.

В економічній літературі поняття «вартість» і «собівартість» продукції розглядаються як самостійні, але пов'язані між собою, оскільки в основі і вартості, і собівартості лежить праця, затрачена на виробництво продукції. При цьому товари однакової вартості можуть мати різну собівартість, оскільки динаміка зміни вартості не обов'язково збігається з динамікою зміни собівартості [6, с. 61].

Згідно з П(С)БО 16, «витрати виробництва – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу» (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками). Таким чином, витрати пов'язані з простим та розширеним відтворенням основних та оборотних засобів, виробництвом і реалізацією продукції, наданням послуг, виконанням робіт, вкладанням коштів у ринкові фінансові інструменти, залученням зовнішніх джерел фінансування тощо [1].

Принципи калькулювання собівартості продукції регламентуються Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Мінпромполітики України від 9.07.2007 р. № 373. Вони встановлюють єдині принципи формування витрат на виробництво для підприємств України незалежно від форм власності [2].

Організація калькулювання продукції послуг, робіт передбачає вибір методу калькулювання. Нагадаємо, що у вітчизняній практиці основними методами калькулювання є попроцесний, попередільний, позамовний, партійний або післяопераційний, облік витрат по функціях, прямого розрахунку, пропорційного розподілу, виключення вартості побічної продукції, сумування витрат виробництва, нормативний та комбінований. Формування цих методів зумовлено двома формами виробництва: гетерогенною, що пов'язана з механічним поєднанням самостійних окремих продуктів у готовий продукт, та органічною, згідно з якою готовий продукт отримується внаслідок ряду послідовних, пов'язаних між собою процесів.

У світовій же практиці позитивно зарекомендували себе наступні методи розрахунку собівартості: стандарт-костинг, директ-костинг, система Just in time, ABC кастинг, ФСА, Target-костинг та Kaisen-костинг.

Визначаючи мету зазначених методів, зауважимо, що вона в них однакова – отримання інформації про собівартість одиниці продукції для ціноутворення, контролю витрат і визначення прибутку. Однак ця мета досягається різними шляхами, і це пов'язано насамперед з особливостями зазначених методів калькулювання.

З метою повнішого виявлення внутрішньовиробничих резервів, що впливають на зниження собівартості товарної продукції, проводять її аналіз за статтями витрат. Статті витрат групують в однорідні за економічним

змістом і методикою аналізу групи: прямі матеріальні, прямі трудові, комплексні.

Аналіз собівартості продукції дозволяє з'ясувати тенденції зміни даного показника, виконання плану по його рівню, визначити вплив факторів на його приріст і на цій основі дати оцінку роботи підприємства по використанню можливостей зниження собівартості продукції.

Розрізняють горизонтальний та вертикальний аналіз собівартості продукції. Горизонтальний аналіз закладається в співставленні даних по собівартості продукції підприємства за кілька попередніх періодів (років) у відносному та абсолютному видах для того, щоб зробити лаконічні висновки. Вертикальний аналіз дозволяє зробити висновки про структуру собівартості в нинішньому стані, а також проаналізувати динаміку такої структури. Також існує змішаний тип аналізу собівартості. Його суть залучається у використанні для аналізу даних як за кілька періодів так і структура собівартості за статтями калькуляції. Схема аналізу собівартості зображено на рис. 1.

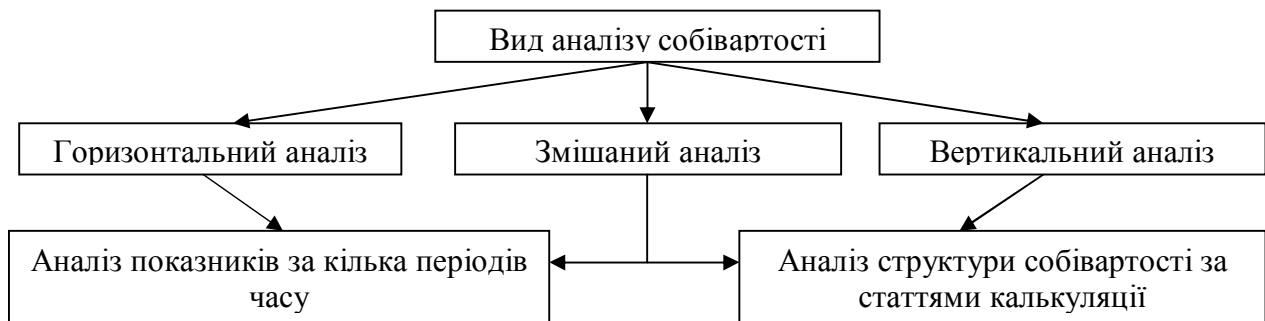


Рис. 1. Схема аналізу собівартості.

Одним із етапів аналізу є аналіз собівартості за статтями калькуляції. Групування витрат за призначенням, тобто за статтями калькуляції, показує, де саме, на які цілі, в якому обсязі використано ресурси. Воно необхідне для визначення собівартості окремих виробів, установа центрів зосередження витрат і пошуку резервів їхнього скорочення.

Планування та облік витрат за калькуляційними статтями дають змогу встановити їх цільові напрями, зв'язок з технологічним процесом, а також підрахувати собівартість окремих видів одиниці продукції, узагальнити витрати за місцем виникнення (дільниця, бригада, цех), забезпечити контроль за місцем виникнення витрат та використанням ресурсів підприємства за призначенням [7, с. 336].

Прямі витрати, як трудові, так і матеріальні, можуть бути безпосередньо віднесені на конкретний вид продукції чи послуг; загальновиробничі витрати можуть бути розподілені за видами продукції тільки за допомогою спеціальних методів. При списанні їх витрат часто вдаються до використання нормативних коефіцієнтів списання загальновиробничих витрат, що встановлюються для кожного підрозділу або функціонуючого об'єкта зазвичай на рік.

Загальновиробничі витрати відносять на кожен вид продукції з використанням визначених коефіцієнтів, для чого фактичне значення показника бази розподілу множать на нормативний коефіцієнт. Ця сума додається до витрат матеріалів і нарахованої оплати праці виробничих робітників. У результаті отримують розрахункову виробничу собівартість продукції, в якій тільки дві компоненти фактичні – прямі матеріальні і прямі трудові витрати, а загальновиробничі витрати враховані на основі нормативного коефіцієнта. Саме з цієї розрахункової виробничої собівартості відображають рух продукції по рахунках бухгалтерського обліку [4, с. 68].

Аналіз матеріальних витрат полягає в порівнянні фактичного їх обсягу з плановим чи базовим і в обчисленні впливу окремих факторів на виявлені відхилення. Специфіка цих факторів і конкретна методика дослідження їх залежать від особливостей технології, а також від використовуваних видів сировини, матеріалів та енергоносіїв.

Для оперативного визначення планових витрат на фактичний обсяг виробництва треба знати їх функціональну залежність від обсягу продукції (зайнятості). Функція витрат, у якій змінною є обсяг продукції, будується на основі їх поділу на змінні та постійні витрати.

Функція витрат виражає певні ідеальні умови їх формування. У кожній конкретній ситуації обчислення на її основі є приблизними, але вважаються достатніми для аналізу витрат. Підвищення точності зазначеної функції потребувало б уведення у її склад додаткових змінних факторів впливу на рівень витрат, а це ускладнило б модель і зробило б її малопридатною для практичного користування [5, с. 66].

Аналіз загальногосподарських витрат має велике значення, оскільки вони займають велику питому вагу в собівартості продукції. Ці витрати так само розділяють на умовно-постійні і умовно-змінні, а останні коректують на відсоток виконання плану по виробництву товарної продукції. Фактичні дані порівнюють з плановою величиною невігідних витрат.

Аналіз загальновиробничих витрат в собівартості продукції проводиться з урахуванням результатів, отриманих при аналізі їх в цілому на підприємстві. Ці витрати розподіляються між окремими видами виконаних робіт пропорційно прямим витратам за винятком купівельних матеріалів або заробітної плати основних виробничих робітників.

Проведення аналізу витрат підприємства передбачає вивчення рівня, динаміки і структури загальновиробничих витрат (як правило, відокремлено витрат на утримання і експлуатацію обладнання та цехових витрат), адміністративних витрат підприємства. Ці витрати є комплексними, складаються з різних елементів, що зумовлює необхідність складання кошторисів для потреб планування, обліку та контролю. Враховуючи, що окремі види витрат не залежать від обсягів виробництва, а інші повністю або частково залежать від його зміни, кошторис непрямих витрат можна представити в наступній формі

У процесі аналізу вивчають динаміку та напрями зміни непрямих витрат, виконання кошторису з кожного виду витрат, визначають відхилення від кошторису та причини відхилень, підраховують непродуктивні втрати, перевіряють обґрунтованість розподілу витрат між товарною продукцією та незавершеним виробництвом, окремими видами продукції і розробляють заходи по використанню виявлених резервів.

У процесі аналізу повинні бути виявлені непродуктивні витрати, втрати, які можна розглядати як невикористані резерви зниження собівартості продукції. У висновку за результатами аналізу непрямих витрат вказуються резерви можливого зниження собівартості, заходи щодо використання виявлених цих резервів; розробляються пропозиції щодо варіантів відповідних управлінських рішень (система заходів по усуненню і недопущенню причин, що зумовлюють перевитрачання).

Висновок. Таким чином, собівартість продукції – виражені в грошовій формі витрати на її виробництво й реалізацію. В умовах переходу до ринкової економіки собівартість продукції є найважливішим показником виробничо-господарської діяльності підприємств.

Для збереження і покращення загальної прибутковості підприємства керівництво повинне знати розміри специфічних витрат і прибутків на будь-який момент по окремих видах продукції, по кожному цеху та по інших структурних підрозділах підприємства. Облік витрат дає цю інформацію, допомагає контролювати витрати, встановлюючи критерії ефективності виробництва.

Необхідність в різних класифікаціях витрат, використання різних методів їх збирання і розподілу зростає з ускладненням господарської діяльності підприємства. Вона є передумовою успішної організації планування, обліку, контролю, аналізу та ефективного управління витратами.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» N 318 від 31.12.99 р. зі змінами N 989 від 10.12.2002 р.
2. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Мінпромполітики України від 9.07.2007 р. № 373
3. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська ; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
4. В.Э. Керимов, А.А. Епифанов, П.В. Селиванов, М.С. Крятов «Управленческий учет производственной деятельности» – Издательство «Экзамен», Москва 2002 год, 160 с.
5. Грещак М. Г. та ін. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба; за ред. М. Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2001. – 228 с.
6. Пилипів, Н. І. Облік і контроль затрат на газотранспортних підприємствах: монографія / Н. І. Пилипів. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. – 364 с.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2006. - 662 с.

Кривда О.В.

кандат економічних наук, доцент НТУУ «КПІ»

Григораш Г.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

СЕБЕСТОИМОСТЬ ПРОДУКЦИИ И ВЫЯВЛЕНИЯ РЕЗЕРВОВ ЕЕ СНИЖЕНИЯ

В данной статье рассматривается понятие расходов предприятия, себестоимости продукции предприятия и выявления возможных резервов ее снижения.

Ключевые слова: себестоимость продукции, затраты предприятия, калькуляция расходов, резервы снижения себестоимости.

Krivda O.V.

candidate of economic sciences NTU «KPI»

Grigorash G.A.

student FMM NTU «KPI»

UNIT AND EXPOSURE OF BACKLOGS OF HER DECLINE COST

The concept of charges of enterprise, unit of enterprise and exposure of possible backlogs of her decline cost is examined in this article.

Keywords: unit, expense of enterprise cost, calculation of charges, backlogs of decline of prime price.

Круш П.В.

к.е.н., профессор ФММ НТУУ «КПІ»

Шевчук О.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У даній статті розглянуто фінансовий стан та його роль у ефективності господарської діяльності підприємства, шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, аналіз фінансового стану, резерви зростання прибутку, продуктивність праці, шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.

Вступ. Актуальність даної тематики обумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасного стану економіки, недосконалістю теоретичного, методичного та законодавчого